

НАПРЯМ 1. ЕКОНОМІКА

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-555-9-1>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Адаменко Віктор Володимирович

старший викладач,

Державний торговельно-економічний університет

Невмержицька Юлія Анатоліївна

здобувач вищої освіти,

Державний торговельно-економічний університет

Цифрові технології докорінно змінили економічні процеси та соціальні взаємодії, перетворивши спосіб організації праці. Особливого значення набула інтелектуальна та творчо орієнтована діяльність. Пандемія COVID-19 продемонструвала, що інформаційні технології здатні змінювати форми зайнятості, а віддалена робота стала ключовим інструментом ефективного використання людських ресурсів [1].

Розвинені країни світу за сучасних умов господарювання приділяють значну увагу розвитку цифрової економіки. Наприклад, країни Євросоюзу започаткували у 2010 р. цифровий порядок, який визначив заходи з досягнення конкретних цілей до кінця 2020 р, в якому важливою складовою є створення Єдиного цифрового ринку [2, с. 13–21]. Розпочато процес модернізації ринкових процесів та формування цифрової економіки.

Наприклад, Google розпочала свою діяльність як компанія, що надає послуги пошукових систем для користувачів Інтернету. На сьогодні, окрім своєї пошукової системи, Google пропонує: соціальні мережі (Google+), електронну пошту (Gmail), миттєві повідомлення та передачу голосу через IP (Google Hangouts), редагування тексту (Документи Google) та хмарне сховище (Google Драйв). Google поширив свою комерційну діяльність на багато секторів цифрової економіки шляхом придбання конкуруючих компаній та здійснення горизонтальної та вертикальної інтеграції.

Цифрова економіка змінює традиційні моделі галузевих ринків і сприяє підвищенню конкурентоспроможності їхніх учасників. Вона визначає перспективи розвитку компаній, окремих секторів та національної економіки в цілому. Рівень цифрової трансформації економіки країни є ключовим показником її конкурентоспроможності. У наукових дослідженнях виділяють низку параметрів для оцінки ступеня

цифровізації, серед яких найпоширенішими є: доступність Інтернету, частка електронної торгівлі у роздрібному товарообігу, рівень цифрових компетенцій населення та поширеність онлайн-послуг від державних органів.

Цифровізація економіки характеризує загальний стан цифрових трансформацій у процесі організації соціально-економічних відносин у розрізі трьох галузевих моделей суспільства, що відповідає вітчизняним реаліям і включає: людей (суспільство), бізнес (економіку) та державу (уряд).

Україна має широке поширення інтернету, помітний розвиток ІТ-сектору та платформи е-урядування, але рівень проникнення електронної торгівлі та повного цифрового використання сервісів населення залишається нижчим, ніж у більшості країн ЄС; існують також виклики в кібербезпеці, інфраструктурі та цифрових навичках.

- Рівень доступу населення до мережі Інтернет та показники її використання. На початок 2024 року в Україні налічувалось близько 29,6 млн інтернет-користувачів – тобто проникнення інтернету становило $\approx 79,2\%$ населення. Це свідчить про високий рівень базової цифрової доступності, хоча в окремих регіонах (особливо тих, що постраждали від бойових дій) доступ може бути обмежений.

- *Е-урядування та платформи держави.* Основний локомотив цифрового урядування – платформа «Дія» та створене Міністерство цифрової трансформації. Попри високу впізнаваність, використання окремих сервісів у 2024 році знизилось порівняно з піковими показниками 2022–2023 років (за оцінками опитувань UNDP та інших досліджень), що зумовлено як війною, так і змінами в поведінці користувачів. Водночас загальна інституційна інфраструктура для е-послуг значно посилена за останні роки[3].

- *ІТ-сектор і експортоорієнтовані сервіси.* Український ІТ-сектор залишається одним із драйверів цифрової економіки: великі аутсорсингові компанії, дата-аналітика та розробка ПЗ забезпечують надходження валюти та зайнятість висококваліфікованих кадрів (детальні аналітичні звіти – Digital Tiger та ін.).

- *Проблеми та обмеження:* розрив у цифрових навичках у частини населення, обмежена інфраструктура в деяких регіонах, ризики кібербезпеки та потреба гармонізації регуляторики з ЄС (наприклад, в питаннях захисту даних та регулювання AI).

У вересні 2022 року Європейська Комісія підписала угоду про включення України до програми «Цифрова Європа» (2021–2027) [4]. Українські підприємства, організації та органи державного управління зможуть отримати вигоду від фінансування та підтримки програм у таких сферах, як суперкомп'ютери, штучний інтелект та цифрові навички. Вони також зможуть брати участь у Центрах цифрових інновацій –

комплексних центрах, які допомагають компаніям динамічно реагувати на цифрові виклики та ставати більш конкурентоспроможними.

Основні засади цифровізації української економіки узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Головні принципи цифровізації економіки України

№	Принцип	Опис
1	Доступність	Створення умов для вільного та зручного доступу до цифрової інформації для всіх громадян і організацій
2	Цільова орієнтація	Підвищення якості життя за рахунок впровадження цифрових технологій для різних категорій користувачів
3	Інформаційна доступність	Підвищення здатності суспільства збирати, використовувати та обмінюватися інформацією для забезпечення його безпеки та розвитку
4	Відкритість і міжнародна співпраця	Поглиблення інтеграції України в міжнародні цифрові ринки через електронну торгівлю та інші онлайн-сервіси
5	Інформаційна безпека	Захист даних та цифрових прав громадян у контексті зростання кіберзагроз
6	Комплексний підхід	Державна підтримка у створенні умов для ефективної цифрової трансформації України

Джерело: [5]

У більшості держав світу перехід до цифрового суспільства визначається як стратегічний пріоритет розвитку, що підтверджується наявністю національних програм і державних стратегій цифрової трансформації. Так, Данія ще у 2000 році затвердила власну цифрову стратегію, Сінгапур – у 2005 році, а Австралія, Велика Британія, Гонконг і Нова Зеландія – у 2008 році. Європейський Союз розпочав активну реалізацію цифрових реформ у 2009 році. У подальші роки до цього процесу долучилися Канада, Малайзія та Південна Корея, які також розробили національні програми цифровізації. Україна ухвалила Стратегію цифрової трансформації лише у 2018 році, що стало важливим етапом на шляху до побудови цифрової економіки [6, с. 99].

Цифрова трансформація стала одним із визначальних чинників економічного розвитку у XXI столітті. Процеси цифровізації охоплюють усі сфери економічної діяльності, відкриваючи нові можливості для бізнесу, державного управління та суспільства загалом. Вони сприяють формуванню більш гнучкої, ефективної та конкурентоспроможної економіки.

Україна, попри наявність певних труднощів у реалізації цифрових реформ, володіє значним потенціалом для інтеграції у світовий цифровий

простір. Серед ключових переваг цифрової трансформації варто відзначити підвищення продуктивності праці через автоматизацію процесів, оптимізацію управлінських рішень і розвиток інноваційної діяльності. Використання сучасних технологій сприяє створенню нових продуктів і послуг, що підсилює позиції українських підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Важливу роль у цьому відіграє зростання сектору електронної комерції та розвиток ІТ-індустрії, які приваблюють іноземні інвестиції. Водночас цифрова економіка створює й низку викликів. Серед основних проблем – недостатній рівень розвитку цифрової інфраструктури, низька цифрова грамотність частини населення та вразливість до кіберзагроз. Для подолання цих бар'єрів необхідно інвестувати у розбудову широкосмугових мереж, підвищення цифрових компетенцій громадян і вдосконалення законодавчої бази у сфері цифрової безпеки та регулювання цифрових процесів.

Список використаних джерел:

1. Поснова Т.В. Трансформація людського капіталу в умовах цифрової економіки. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2019. № 3. С. 204–211. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.3.2019.204-211> (дата звернення: 12.10.2025).
2. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27).
3. Opinions and Views of the Population of Ukraine on State Electronic Services. Analytical report based on results in 2024
4. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://business.dii.gov.ua/digital-europe-programme>
5. Коваль О., Лишак О. Характеристика цифрової трансформації економіки в умовах глобальних викликів. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-72>
6. Миронова М. І. Аналіз розвитку цифрової економіки у світі та в Україні. *Наукового товариства ім. Шевченка. Економічний збірник*. 2022. № 68. С. 93–101.